

MAGYAR IRODALOM.

Az alábbi kis tanulmány annak az előadásnak magyar fordítását adja, amelyet Dr. phil. Henrik Becker a lipcsei Verein für Neuere Philologie-ban tartott. Becker dr. fia Becker Fülöp-Ágost volt budapesti, jelenleg lipcsei professzornak, Budapesten született és több évet töltött a B. Eötvös József-Collegiumban. A cikkíróval nem bocsátkozunk polémiába, jóllehet szükreszabott megállapításai több helyütt sebezhetőek volnának... De érdekesnek tartjuk kiemelni, hogy Aranyt Petőfi rovására, Babitsot pedig Ady rovására nagy dicsérettel jellemzi a rövid elmfuttatás.

Gr ag g e r Róbert hirtelen halála folytán Berlinben egy olyan tudománykör árvult el, amelyet amugyis alig műveltek a németeknél: a magyar irodalomtörténet. Pedig a magyar irodalom mindenképen méltó a figyelemre. Kezdetei a 13. századba nyúlnak vissza, bár a középkorból leginkább csak vallásos szövegek maradtak fenn. A renaissance óta Magyarország nyomon követi az általános európai fejlődést, még pedig egészen közelről. Épen azért, hogy belső tradíció nem kötötte meg a költőket, körülnézhettek Európában a legmodernebb minták után. Haladó irányokhoz csatlakozva Ballassa Bálint már a tizenhatodik században olyan költészetet teremtett, milyenre a németeket először csak Opitz tanította. A magyar tizenhatodik század költészete azért is érdekes, mert benne a török háborúk világtörténeti eseményei közvetlen közelről tükröződnek. Zrínyi Miklós, Szigetvár ismert védelmezőjének unokája, elődjének hőstetteit egy félig mithologikus eposzban örökítette meg.

A magyar költészet legjelentősebb termékei természetesen a tizenkilencedik századba esnek. 1800 körül Kazinczy a nyelvet gondosan ujjaalakította, ami nagy szolgálatára lett a következő költői nemzedékeknek. A negyvennyolcas idők nagyjai közül Petőfi alakját ismerik nálunk a legjobban. E zseniális, forrongó lírikus mellett Vörösmarty és különösen Arany emelkedik ki: két költői egyéniség, akik, ha nem is olyan csillogó, de mindenesetre mélyebb tehetséggel nagy virágzásra vitték a magyar költészetet. Erről azonban a fordítások csak halvány képet nyújtanak, mert ezeknek a klasszikusoknak művészete elsősorban a nyelvben van. Ilyenformán erre a korra nézve meg kell elégednünk a könnyen lefordítható Petőfivel.

A következő generáció hozza az ismert regényírót, Jókait, aki ügyesen elevenít meg kissé köznapi szerelmi történeteket, beállítva ezeket a kialakuló magyarság érdekes milieujébe. Mellette Madách szerzett egy fausti költeményével, az *Ember tragédiájával*, talán túlzott dicsőséget. Kevéssé ismerik Németországban Mikszáthot, amit sajnálni lehet. Mert a Jókai romantikájánál sokkal mélyebb kedély szól hozzánk ebben a Raabe-val lelki-rokon, finom érzékű novellistában.

A német könyvpiacnak becsületére válik, hogy az említett költőket fordításokban bírjuk, sőt a Reclams Universum-Bibliothek és az Inselbücher révén olcsó — bár sajnos, kevésbé kelendő — kiadásokban is. A legújabb irodalmi jelenségek is helyet kaptak, bár ezeket nagyon egyenlőtlenül ismerjük. Legtöbbet szerepelnek ugyanis azok az írók, akik — mint Herczeg, Molnár, Lengyel, Karinty — a külföld színpadjait és folyóiratait nem a legmélyebb mun-

kákkal ellátják, a komolyabb tehetségeket azonban a fordítás dacára is alig olvassák. Pedig ilyen van sok. Említhetem a modern Magyarország bálványát, Adyt, egy szimbolista költőt, aki a Stefan George típusába tartozik, de erősebb vizionárius tehetséggel. Az erotikus regényt Móríczt műveli, minden kellemtelen cinizmus nélkül, de igen érdekes lélekrajzzal.

A mai költők élén kétségkívül Babits Mihály áll. Különleges szépség árad a *Timár Virgil fia c.* novellájából. Legjobb regényében, a *Kártyavárban* azt adja, ami a német olvasót leginkább érdekelheti: a mai Magyarország képét, azt a harcot, amit a modern, rohanó ipar-világ a régi Magyarország előkelő, de nehézkes szellemével folytat. Babbitssal a magyar irodalom megint olyan stádiumba lépett, amikor nekünk, németeknek mond valamit. Azok, akik az eddig leginkább olvasott Petőfinek és Jókainak kissé elavult és szűkkörű csikós- és huszáromantikájával többé már nem elégsznek meg, Mikszáthban és Babitsban finom megfigyelőket és modern szellemeket találnak, akik keresztülvezetik az olvasót a háború előtti és utáni Magyarország különböző rétegein és akik számunkra ezzel az érdekes szomszédnappal a szellemi érintkezést fönntarthatják.

(Lipcse.)

Henrik Becker.

AZ ÚJ MAGYAR LIRA.

Egy fiatal író, Komlós Aladár könyvet írt az új magyar liráról, közel két évtized óta az elsőt. Komlós könyve olyan embernek a munkája, aki tud verset olvasni és aki hiánytalanul, minden vonatkozás és hátsó gondolat nélkül szimpatikus passzióval adja át magát a versek olvasásának. Nem sok ellenállást tanúsít a közhelyekkel szemben, de versolvasási élményei annyira erősek és igazak, hogy némileg áthévíttik, plasztikussá teszik és újra színezik a kész sablonokat. Tele van rokonszenves emberi tulajdonságokkal; dicsérete szinte túlságosan is fullánk-nélküli, maliciája pedig annyira finom és burkolt, hogy a szerzőnek előszóval kell rá felhívni az olvasó figyelmét. Kár, hogy Komlós nincs tisztában képessége határaival. Radikálisan hiányzik belőle a formula talán nem elsőrangú, de nem megvetendő adománya — és folyton formuláz. Nem szeretem, ha Kosztolányi Dezsőt „a doriangrayizmus” költőjének nevezi; a Babits-problémát nem érzem megoldottnak „a valóság költője” meghatározással, melyen különben Gellért Oszkárral osztozik. Általában Komlós Aladárban több a szív, mint a módszer. Könyve részben portrészorozat, részben irodalomtörténeti munka és egyesíti, hogy úgy mondjam, mindkét eljárás hátrányait. Nagy szeretettel rajzolja meg Füst Milán és Nagy Zoltán arcképét, akik nem kritikai problémáknak, hanem irodalomtörténeti dokumentumoknak születtek, másrészt ugyanarra a kissé bizonytalan szellemtörténeti fonalra fűzi fel a legkülönbözőbb költőket. A portré terjedtségét egyesíti a rendszerezés önkényével.

Ennyi elég is volna Komlós könyvéről, amelyben van néhány finom elemzés és kitünő megfigyelés, de nincs egyetlen állásfoglalás. Ady-tanulmánya teljesen elhibázott, annak ellenére, hogy kifogástalanul interpretálja Adyt és a költő. ha élne, bizonyára magára ismerne Komlós könyvében, amely olyan, mint egy intelligens és megértően hízelgő tükör. Ez a fiatal író ideális olvasó; nála gyanút